

ผู้อำนวยการยูเอ็นเอ็ดส์คนใหม่

อุดม ลิขิตวรรณวุฒิ

ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมา ยูเอ็นเอ็ดส์ (UNAIDS) มีปัญหาเกี่ยวกับผู้นำขององค์กรที่มีผลกระทบต่อองค์กรเป็นอย่างมากเพราะเป็นปัญหาที่เหนือกว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องเท่านั้นแต่เกี่ยวข้องกับความน่าเชื่อถือและความสำคัญของยูเอ็นเอ็ดส์ด้วย ปัญหาดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้อำนวยการของยูเอ็นเอ็ดส์ในขณะนั้นต้องลาออกก่อนกำหนดโดยที่รองผู้อำนวยการในขณะนั้นต้องมารับหน้าที่แทนชั่วคราวก่อนที่องค์กรสหประชาชาติที่เป็นต้นสังกัดของยูเอ็นเอ็ดส์จะหาผู้อำนวยการยูเอ็นเอ็ดส์คนใหม่ได้

ในวันที่ 14 สิงหาคม 2562 เว็บไซต์ของยูเอ็นเอ็ดส์มีแถลงข่าวเกี่ยวกับการแต่งตั้ง วินนี่ เบียนยิมา (Winnie Byanyima) จากประเทศอูแกนดาเป็นผู้อำนวยการคนใหม่ของยูเอ็นเอ็ดส์²

วินนี่ เบียนยิมา ผู้อำนวยการยูเอ็นเอ็ดส์คนใหม่ ภาพโดย OXFAM International

ในแถลงข่าวของยูเอ็นเอ็ดส์ วินนี่ เบียนยิมา ระบุว่าเธอเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้รับแต่งตั้งจากเลขาธิการสหประชาชาติให้เป็นผู้บริหารของยูเอ็นเอ็ดส์ในช่วงวิกฤติเช่นนี้ และเสริมด้วยว่าเป้าหมายของยูเอ็นเอ็ดส์ที่จะยุติเอดส์ไม่ให้เป็นปัญหาสาธารณสุขภายในปี 2030 นั้นยังมีความเป็นไปได้ และเธอตระหนักถึงอุปสรรคต่างๆที่จะต้องเจอในอนาคต ซึ่งเป็นคำแถลงที่เป็นกลางไม่เฉพาะเจาะจงหรือรื้อฟื้นถึงวิกฤติที่ยูเอ็นเอ็ดส์กำลังประสบอยู่รวมถึงความน่าเชื่อถือของยูเอ็นเอ็ดส์ที่ต้องจัดการและที่ทำให้เธอกลายเป็นผู้นำคนใหม่ของยูเอ็นเอ็ดส์แต่อย่างใด

ตั้งแต่กลางเดือนมิถุนายนที่ผ่านมาเมื่อเป็นที่รู้กันว่าเธอเป็นหนึ่งในห้าคนและเป็นผู้หญิงเพียงคนเดียวที่ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นผู้บริหารคนใหม่ของยูเอ็นเอ็ดส์ เธอได้รับทั้งความสนับสนุนจากคนที่ชอบและเห็นด้วย และถูกการไตร่ตรองสอบสวนอย่างละเอียดลึกเป็นอย่างมากจากคนในวงการด้านพัฒนาการที่อาจมีความกังวลหรือสงสัยว่าเธอมีคุณสมบัติเหมาะสมหรือไม่ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะเธอก็เคยประสบกับวิกฤติการณ์เกี่ยวกับกรณีล่วงละเมิดทางเพศในองค์กรที่เธอเป็นผู้นำอยู่ด้วย

ในช่วงที่ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นผู้บริหารยูเอ็นเอ็ดส์คนใหม่นั้น วินนี่ เบียนยิมาเป็นผู้อำนวยการขององค์กรสาธารณสุขอ็อกแฟมอินเตอร์เนชันแนล (Oxfam International) อยู่ ซึ่งในเดือนกุมภาพันธ์ 2561 ที่ผ่านมามีข่าวเกี่ยวกับการปกปิดกรณีการแสวงหาผลประโยชน์และฉวยโอกาสทางเพศโดยผู้บริหารระดับสูงของอ็อกแฟมที่ทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากแผ่นดินไหวของประเทศเฮติ ซึ่งการจัดการกับปัญหาดังกล่าวของ วินนี่ เบียนยิมา นั้นมีทั้งคำชมว่าเธอ

¹ เกี่ยวกับปัญหาผู้นำยูเอ็นเอ็ดส์ อ่าน “ภารกิจสำคัญสำหรับผู้นำคนใหม่ของยูเอ็นเอ็ดส์” โดย อุดม ลิขิตวรรณวุฒิ ใน <http://tncathai.org/images/NCAB/ncab-article59.pdf>

² จาก “UNAIDS welcome the appointment of Winnie Byanyima as its new Executive Director” ใน https://www.unaids.org/en/resources/presscentre/pressreleaseandstatementarchive/2019/august/20190814_unaids-exd

ทำหน้าที่ได้ดี และความเห็นว่าการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับการกระทำผิดของเจ้าหน้าที่องค์กรของเธอรวมถึงความพยายามที่จะจัดโครงสร้างขององค์กรใหม่เพื่อป้องกันปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นอีกต่อไปนั้นละเอียดละออพอสมควร³

นอกจากจะเป็นผู้หญิงเพียงคนเดียวในห้าคนที่ได้รับการพิจารณาเพื่อเป็นผู้อำนวยการคนใหม่ของยูเอ็นเอดส์แล้ว เธอเป็นเพียงคนเดียวที่ไม่ใช่แพทย์ ทำให้ผู้ที่สนใจเรื่องเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพระดับโลกจำนวนหนึ่งมีความสงสัยว่าเธอเป็นผู้ที่เหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับเลือกหรือไม่ เพราะตำแหน่งผู้อำนวยการยูเอ็นเอดส์ควรเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญสูงเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับเอชไอวี/เอดส์ ถึงแม้ว่าเธอจะเป็นผู้อำนวยการขององค์กรสาธารณสุขขนาดใหญ่ที่มีสำนักงานในหลายประเทศทั่วโลกและต้องทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ขององค์กรและภาคีต่างๆมากมายก็ตาม แต่ประสบการณ์และประวัติการทำงานเกี่ยวกับเอชไอวี/เอดส์ของเธอนั้นมีไม่มากนักเมื่อเทียบกับคนอื่นอีกสี่คนที่ถูกพิจารณา

แต่ข้อกังวลดังกล่าวไม่ค่อยมีผลต่อองค์กรสาธารณสุข หรือ NGO ที่ติดตามข่าวเรื่องนี้เท่าไรนัก หลังจากที่ผลการสรรหาผู้อำนวยการยูเอ็นเอดส์คนใหม่เป็นที่รู้จักแล้ว เจ้าหน้าที่ของ NGO จำนวนหนึ่งมีความเห็นว่า วินนี่ เบียนยิมา เป็นทางเลือกที่เหมาะสมมาก⁴

เนื่องจากในปัจจุบันยูเอ็นเอดส์ประสบกับวิกฤตการณ์ที่สำคัญอย่างน้อยสองด้านคือวัฒนธรรมองค์กรแบบพ่อกปกครองลูกที่ยึดเอาผู้ชายเป็นใหญ่ที่นำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศและความพยายามปกปิดกรณีล่วงละเมิดทางเพศที่เกิดขึ้นภายในองค์กร และความจำเป็นที่ต้องมีองค์กรระดับโลกที่อุทิศให้แก่โรคติดต่อแต่เพียงโรคเดียวหรือไม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่ทุนสนับสนุนการทำงานด้านเอชไอวีและสุขภาพโดยทั่วไปลดลงไปเรื่อยๆ ในทุกระดับ วิกฤตการณ์ทั้งสองต้องอาศัยผู้นำองค์กรที่มีประสบการณ์ คุณวุฒิและทักษะที่มากกว่าคุณวุฒิและประสบการณ์เฉพาะที่เกี่ยวกับการแพทย์เท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาจากมุมมองนี้แล้ว วินนี่ เบียนยิมา น่าจะเป็นคนที่เหมาะสมกับภาระกิจเร่งด่วนและสำคัญทั้งสองนี้มากที่สุด

วินนี่ เบียนยิมา จบการศึกษาด้านวิศวกรรมอากาศยาน (aeronautical engineering) และต่อด้วยปริญญาระดับสูงด้านวิศวกรรมเครื่องกลเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมจากมหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์ (University of Manchester) ปัจจุบันอายุ 60 ปี

ประวัติการทำงานที่สำคัญของเธอรวมถึงได้รับเลือกตั้งให้เป็นสมาชิกรัฐสภาของอูแกนดาสมัยตั้งแต่ปีค.ศ. 1994 จนถึง ปี 2004 ซึ่งเธออุทิศการทำงานเพื่อส่งเสริมและปกป้องชุมชนชายขอบและผู้หญิง ในปี 2004 เธอรับตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการของผู้หญิงและการพัฒนา (Women and Development) ของคณะกรรมการสิทธิการสหภาพแอฟริกา (The African Union Commission) ซึ่งในช่วงนั้นเธอได้พัฒนาเครื่องมือสำคัญสำหรับลดผลกระทบของเอชไอวีต่อผู้หญิงชาวแอฟริกาที่เรียกว่าข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้หญิงในแอฟริกา (Protocol on the Rights of Women in Africa) และในช่วงปีค.ศ. 2006 ถึง 2013 เธอรับหน้าที่เป็นหัวหน้าทีมเกี่ยวกับเพศ (Gender Team) ของสำนักงานนโยบายการพัฒนา (The Bureau for Development Policy) ภายใต้โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme - UNDP) และในปลายปี 2013 จนถึงกลางเดือนสิงหาคมที่ผ่านมาเธอเป็นผู้อำนวยการของอ็อกแฟมอินเตอร์เนชันแนล⁵

นอกจากนั้นแล้วสามีของเธอเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองฝ่ายค้านที่สำคัญของอูแกนดาอีกด้วย ซึ่งเรื่องนี้อาจเป็นไปได้ทั้งผลดีหรือผลร้ายต่อการทำงานในตำแหน่งใหม่ของเธอก็ได้ ถึงแม้ว่าตั้งแต่เธอทำงานเกี่ยวกับองค์กรสหประชาชาติเธอได้ลดบทบาทเกี่ยวกับการเมืองของอูแกนดาของเธอลงก็ตาม

ข่าวเกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้อำนวยการยูเอ็นเอดส์คนใหม่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนที่สำคัญระดับโลกน้อยมากอย่างเป็นที่สังเกตได้ นอกจากการแถลงข่าวโดยยูเอ็นเอดส์แล้วมีเพียงองค์การอนามัยโลก เครือข่ายผู้มีเอชไอวีระดับโลก (GNP+) สื่อออนไลน์จากประเทศอูแกนดาและประเทศอื่นๆ ในแอฟริกาตะวันออก 3-4 แห่ง และสื่อออนไลน์ระดับสากลอีก 2 แห่งเท่านั้นที่มีแถลงข่าวต้อนรับหรือข่าวเกี่ยวกับการแต่งตั้งนี้ สื่อมวลชนออนไลน์ส่วนใหญ่ไม่มีข่าวเกี่ยวกับเรื่องนี้แต่อย่างใด ทำให้ดูเหมือนว่าข่าวอื้อฉาวเกี่ยวกับผู้อำนวยการยูเอ็นเอดส์คนเก่าและวิกฤตเกี่ยวกับผู้นำของยูเอ็นเอดส์และความจำเป็นที่ต้องมียูเอ็นเอดส์อีกต่อไปหรือไม่นั้นเป็นเสมือนฝันร้ายที่ทุกคนต้องการลืมมันไปเสีย หรือเพิกเฉยไม่รู้เพราะว่าไปแล้วกรณีเช่นนี้เป็นความรับผิดชอบรวมของคนทำงานด้านเอชไอวีทั้งหมดก็ว่าได้

³ กรณีดังกล่าวเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของอ็อกแฟม ในเฮติรวมถึงผู้อำนวยการให้บริการของผู้หญิงบริการทางเพศที่เป็นผู้เยาว์ ผลของการไต่สวนภายในขององค์กรที่ใช้เวลาถึง 18 เดือนมีผลทำให้เจ้าหน้าที่ 4 คนถูกออกจากการงาน และเจ้าหน้าที่ 3 คนรวมทั้งผู้อำนวยการในขณะนั้นต้องลาออกโดยที่ไม่ถูกสอบสวนอย่างละเอียดเกี่ยวกับการกระทำผิด แต่ผลของการไต่สวนไม่เอื้อถึงการเพิกเฉยขององค์กรเมื่อมีคนเตือนเกี่ยวกับการกระทำผิด และผลของการไต่สวนไม่เอื้อถึงการแสวงหาผลประโยชน์และการฉวยโอกาสกับผู้หญิงที่เป็นผู้ถูกรักษาแต่อย่างใด อ่านเพิ่มเติมได้จาก “Oxfam criticised over Haiti sex claims” ใน <https://www.bbc.com/news/uk-48593401> เมื่อ 16 June 2019

⁴ จาก “Winnie Byanyima chosen to lead UNAIDS” โดย Jenny Lei Ravelo ใน <https://www.devex.com/news/winnie-byanyima-chosen-to-lead-unaid-95476>

⁵ จาก “Winnie Byanyima appointed new UNAIDS executive director” โดย Joseph Kizza ใน https://www.newvision.co.ug/print_article/new_vision/news/1505561/winnie-byanyima-appointed-unaid-95476

แต่เครือข่ายผู้มีเชื้อเอชไอวีระดับโลกหรือ GNP+ นอกจากจะแสดงความยินดีต่อ วินนี่ เบียนยิมา แล้ว เครือข่ายยังได้ระบุภารกิจที่สำคัญที่เธอต้องทำอีกด้วยคือการให้ความสำคัญสูงสุดต่อคนที่ยากจนที่สุดและคนที่เป็นคนชายขอบของสังคมที่สุดตั้งแต่ต้นจนจบการทำงาน ซึ่งหมายถึงบริการด้านสุขภาพที่มีคุณภาพ การเข้าถึงการรักษาและป้องกัน และการลดการตีตราและเลือกปฏิบัติต่อคนชายขอบกลุ่มต่างๆ และ GNP+ พร้อมทั้งจะทำงานร่วมกับเธอเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว⁶

ณ ขณะนี้คงเป็นเรื่องยากที่จะทำนายได้ว่าผู้อำนวยการยูเอ็นเอดส์คนใหม่จะประสบความสำเร็จในการทำงานในตำแหน่งใหม่หรือไม่ หรือจะสามารถตอบสนองความคาดหวัง ความต้องการของผู้มีส่วนได้เสียต่างๆหรือไม่ คงต้องรอดูกันต่อไปว่าประสบการณ์และทักษะการเมืองของ วินนี่ เบียนยิมา จะช่วยให้เธอหลบหลีกอุปสรรคต่างๆและค้นพบวิธีการในการจัดการกับวิกฤตการณ์ที่ยูเอ็นเอดส์กำลังประสบอยู่ได้หรือไม่

แต่สิ่งที่แน่นอนคือเวลาของการตั้งคำถาม การแสดงความสงสัยและกังวลเกี่ยวกับประสบการณ์ คุณวุฒิ และความเหมาะสมของ วินนี่ เบียนยิมา ต่อตำแหน่งงานใหม่นี้คงผ่านไปแล้ว สิ่งที่จะทำได้คือการให้ความสนับสนุนและกำลังใจแก่เธอในการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ต่างๆที่สังคมคาดหวังต่อเธอและตำแหน่ง

สิ่งที่สำคัญคือผู้อำนวยการยูเอ็นเอดส์คนใหม่มีภาระเร่งด่วนที่ต้องจัดการกับวิกฤตการณ์ที่เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือและความจำเป็น/ความชอบธรรมของยูเอ็นเอดส์ที่เป็นองค์กรเฉพาะสำหรับเอชไอวีแต่เพียงอย่างเดียวซึ่งจะทำให้เธอมีเวลา พลังงาน และทรัพยากรพอที่จะให้ความสนใจต่อการทำงานด้านอื่นที่มีความสำคัญมากเช่นกันหรือไม่? และสิ่งที่ควรคำนึงอีกประการคือเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมินผลการทำงานของเธอต้องเป็นเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้กับทุกคนเหมือนกันหมดโดยไม่มีข้อยกเว้น ถึงแม้ว่าเธอจะเป็นผู้หญิงชาวแอฟริกาและไม่มีพื้นฐานการศึกษาทางการแพทย์และมีประสบการณ์ด้านสาธารณสุขน้อยกว่าคนอื่นที่ถูกพิจารณาก็ตาม เพราะความคาดหวังของสังคมต่อยูเอ็นเอดส์และผู้อำนวยการในการแก้ไขปัญหาเอชไอวี/เอดส์ก็คงเหมือนเดิมคือการทำงานที่ยึดเอาสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค และความยุติธรรมเป็นศูนย์กลางไม่ว่าผู้อำนวยการจะเป็นใครก็ตาม

⁶ จาก “GNP+ congratulates Winnie Byanyima on her appointment as UNAIDS Executive Director” ใน <https://www.gnpplus.net/gnp-congratulates-winnie-byanyima-on-her-appointment-as-unaid-executive-director/>